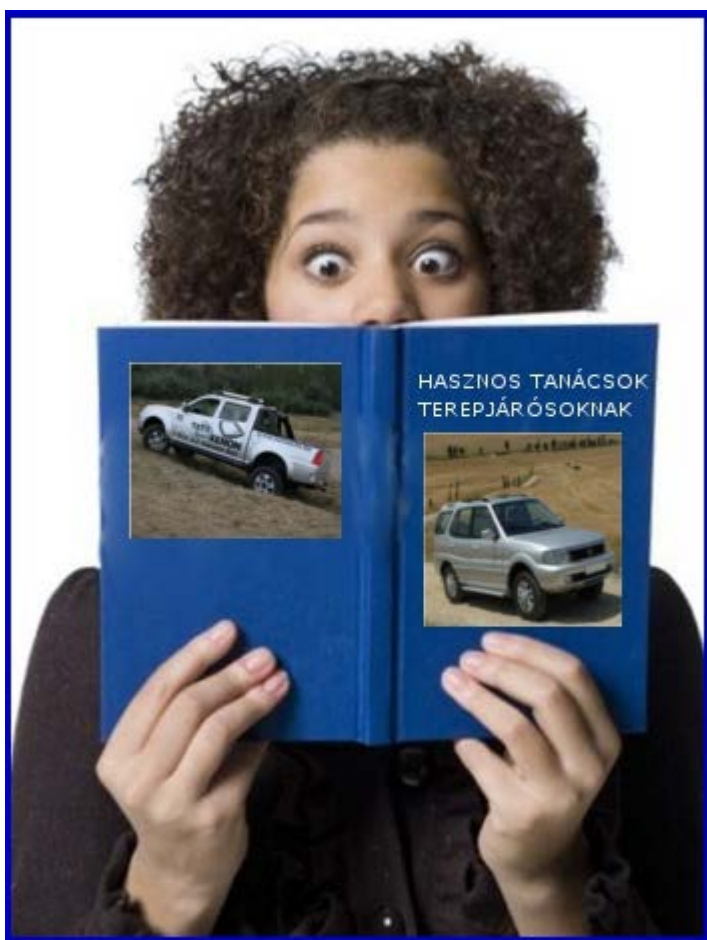

Hogyan közlekedjünk terepen?

HASZNOS TANÁCSOK TEREPJÁRÓSOKNAK

HOGYAN
KÖZLEKEDJÜNK
TEREPEN?

ARIA

Ha Ön most kezdi a terepjárózást, akkor óriási segítséget fog jelenteni, ha áttanulmányozza, a következő fejezeteket.

Ha már gyakorlott terepjárós, akkor is sok újdonságot, és praktikát fog találni ebben az anyagban.

1) Terepjáró alapfogalmak

Vásárlás előtt. Melyiket válasszam?

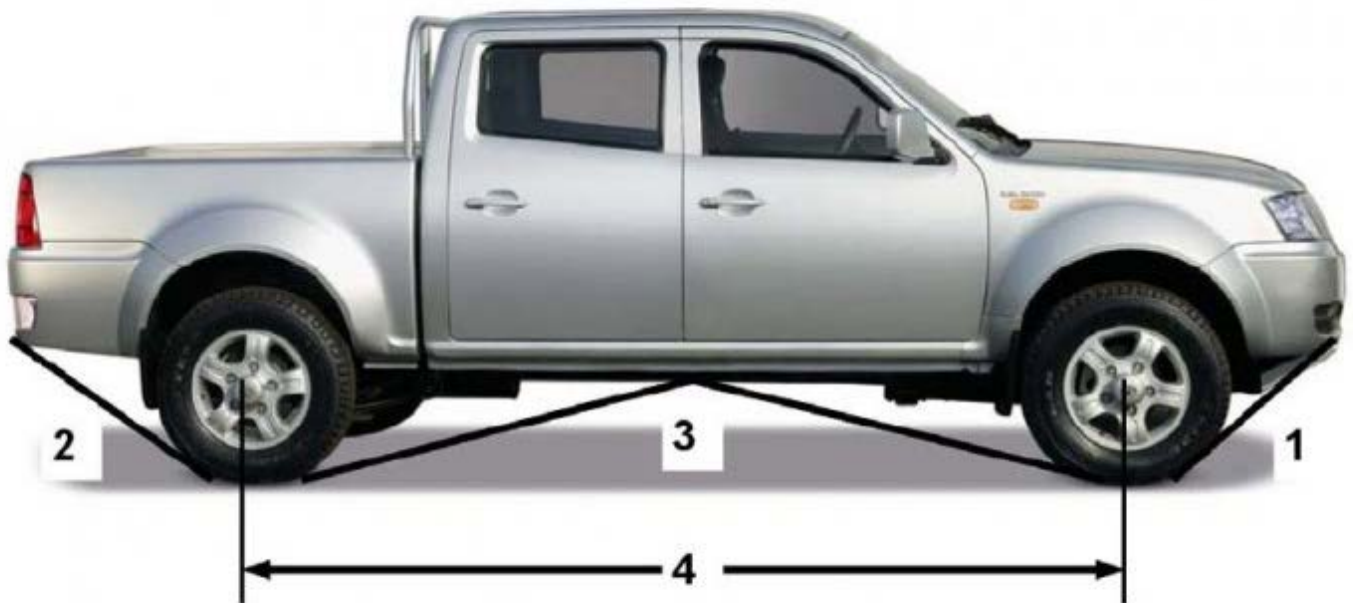
Mielőtt döntene ebben a kérdésben, javaslom, hogy érdeklődjön a piacon kapható terepjáró gépkocsik terep tulajdonságairól, műszaki tulajdonságairól és megoldásairól, és hasonlítsa össze ezeket a paramétereket.

Vegye figyelembe azt, hogy a kocsit milyen célra és milyen útviszonyok mellett kívánja használni, és nem utolsósorban az anyagi lehetőségeket.

Ehhez nyújtunk segítséget az alábbi összeállításban, melyben megismerkedhet a terepjáró alapfogalmakkal, a vezetéstechnikai részben pedig segítséget nyújtunk, hogy milyen módon vezesse terepjáró gépkocsiját terepen, hogy minél biztonságosabban haladhasson, és kocsiját feleslegesen ne rongálja.

TEREPADATOK

Egy terepjáró gépkocsi terepjáró képességének meghatározásához a legfontosabb paraméterek a terepadatok.

Terepszögek

Ezek határozzák meg, hogy milyen akadályokon képes terepen a kocsi sérülés nélkül

Áthaladni

Megközelítési szög (1): és elhagyási szög (2)

Ezeket első és hátsó terepszögnek is szokták nevezni és ettől függ, hogy a kocsi milyen méretű buckákon illetve árkokon tud akadály nélkül túljutni.

Rámpaszög (3)

Kisebb dombok leküzdése szempontjából van ennek jelentősége.

Tudni illik, ha a kocsi középen felakad egy dombon, akkor a kerekek a levegőbe kerülhetnek és a kocsival nem lehet továbbjutni vontatás nélkül.

Has magasság

Ez a kocs legalacsonyabb pontja és a talaj közötti távolság, melyet terepen a kocs sérülésének elkerülése érdekében kell figyelembe venni.

Gázlómélység

Ez az érték határozza meg, hogy milyen mélységű vízen tud a kocs, maximum 5 km/ó sebességgel, áthaladni, a kocs működésének veszélyeztetése nélkül.

Kapaszkodóképesség (Hegymászó képesség)

Ez a tulajdonság arra utal, hogy a kocs milyen emelkedőt tud sebesség csökkenés nélkül legyőzni.

Ezt az adatot fokban vagy százalékban szokták megadni ($45^\circ = 100\%$).

Ha egy terepjáró műszaki adataiban azt az adatot találja, hogy kapaszkodóképesség 60 %, ez azt jelenti, hogy a 45° -os emelkedő 60 %-át képes leküzdeni. Pontosabban 27° -os emelkedőn képes felkapaszkodni.

Maximális oldaldőlés

Ez az adat azt határozza meg, hogy milyen dőlésű úton lehet biztonságosan haladni a kocsival. Természetesen a kocs sebességét az útviszonyoknak megfelelően csökkenteni kell.

Tengelytáv (4)

A gépkocsi első és hátsó tengelyének távolsága, mely meghatározza a kocs menetstabilitását és terepjáró képességet.

A hosszabb tengelytáv nagyobb menetstabilitást a rövidebb jobb terepjáró képességet biztosít.

Nyomtáv

Az egy tengelyen lévő kerekek középvonalának távolsága. Minél nagyobb a nyomtáv annál stabilabb a kocs, normál úton és terepen egyaránt.

Első kinyúlás, hátsó kinyúlás

Ezek a méreteket árkokon dűnéken való áthaladáskor kell figyelembe venni.

Ha ezek a méretek túlzottan nagyok, akkor fennáll a veszélye annak, hogy a kocs a fenti terepviszonyok esetén felakad, vagy megsérül.

MŰSZAKI KIALAKÍTÁSOK

A motor

A gépkocsi motorjának legfontosabb paraméterei a teljesítmény és nyomaték. Terepviszonyok között legfontosabb figyelembe venni a motor alacsony fordulatszáman leadott nyomatékát, hiszen ez határozza meg, hogy milyen módon tudja leküzdeni a mostoha terepviszonyokat és emelkedőket.

Ha a kocsit a terepezésen kívül sokat kívánja országúton is használni, akkor fontos lehet, hogy van-e a kocsiban turbófeltöltő vagy intercooler.

Differenciálmű, korlátozottan önzáró (LSD) differenciálmű, differenciálzár

A hajtott kerekek között elhelyezkedő differenciálmű arra szolgál, hogy megvalósulhasson az, hogy a kerekek kanyarodáskor a kanyarodási ívnek megfelelően különböző fordulatszámmal foroghassanak, amellett, hogy a nyomatékot egyenletesen osztja el a kerekek között.

Hátránya akkor jelentkezik, amikor pl. elinduláskor az egyik kerék rossz tapadású talajon van.

Ekkor előfordulhat, hogy ez a kerék kipörög, és a másikra nem jut nyomaték és a kocsival nem lehet elindulni.

Ekkor lehet segítség a korlátozottan önzáró (LSD) differenciálmű.

Ez a szerkezet megnöveli a kipörögő kerék felé a súrlódást és ezzel a fenti esetben is jut bizonyos mértékű nyomaték a jó tapadású talajon álló kerékre.

Jobb megoldás a differenciálzár, mely a bekapcsolás után mechanikusan összezárja a két meghajtott féltengelyt.

Kézi vagy automata zárású első kerékagy

Ezzel az első hajtást lehet kikapcsolni illetőleg hasonló funkciót tud megvalósítani, mint az LSD differenciálmű. Kézi kapcsolás esetén zárni kell a kapcsolókat, mielőtt a kocsit rossz tapadású útra (sár, homok stb.) kerülne.

Tengelykapcsoló (kuplung) és sebességváltó

Terepviszonyokhoz alkalmas gépkocsikat általában száraz, egytárcsás tengelykapcsolóval szerelik.

Nem szabad túl sokat csúsztatni a tengelykapcsolót és ügyelni kell arra, hogy ne terheljük túl egy nagy dőlésszögű emelkedőn való elinduláskor (lásd. vezetéstechnika). A sebességváltónál fontos, hogy a nyomaték eloszlása kedvező legyen a terepen való haladáshoz.

Terepváltó közlőmű, felező

Ez egy plusz nyomaték módosító szerkezet, melyet a sebességváltó után szerelnek be a kocsiba. Feladata, hogy a hajtásláncban a kerekek felé továbbított nyomatékot növelni lehessen. Normál haladáskor az áttétel 1:1, felező állásban 1:2. Ezen kívül ezzel szerkezettel kapcsolhatja be a négykerék hajtást.

Az alváz

Az alvázra van rögzítve a motor, az erőátviteli berendezés, a futómű és a karosszéria. Lehet zártszelvényből kialakított létra alváz vagy a karosszériával egybe épített önhordó kivitel. Az alváznak terepen a csavaró erővel szembeni ellenálló képességben van nagy szerepe.

Kerékfelfüggesztés, rugózás

A futómű tengelyek merev vagy független felfüggesztésűek lehetnek. Az előbbi esetben a kerekek együtt rugóznak a független felfüggesztés esetén pedig egymástól függetlenül.

A merev felfüggesztés kevésbé jobb útfekvést biztosít, mint a független megoldás. Terepjárók esetében előszeretettel alkalmazzák elől a torziós rugózást és hátul laprugókat szerelnek a kocsiba. Emellett a jól megválasztott tekerics rugó is jó terepbiztonságot nyújthat.

A gumiabroncs

Ha biztonságosan szeretne terepen haladni gondosan válassza meg a használt gumiabroncsot. Az összes kerékre, az eredetivel megegyező, azonos méretű gumiabroncsot szereltesse fel.

Fontos a futófelület mintázat megválasztása.

A méretjelölések között meg kell találnia a használatra utaló betűjelzéseket.

Az "M/S" gumiabroncsok a sár és hóviszonyok mellett ajánlottak, az "A/T" jelölés minden terepviszonyra, az M/T pedig sáros útra és terep használatra utal.

Ne használjon szélesebb gumiabroncsot, mint az eredeti méret, mert ezzel rosszabb lesz a tapadás és tönkre teheti a kerékagy csapágyakat. Valamint sáros úton a kerék beborítja sárral az egész kocsit.

2) VEZETÉSTECHNIKA

Itt csupán a legfontosabb alapelveket ismertetjük, részletezés nélkül.

Egyrészt annak érdekében, hogy ki tudja választani céljainak legjobban megfelelő gépkocsit, illetőleg azért, hogy segítsük Önnek a kezdeti terepvezetési lépések megtételében.

Hasznosak lehet az alábbiak a már gyakorlott terepi vezetőnek is annak érdekében, hogy megszerezni tudja és tudatosá tudja tenni azokat a teendőket, melyeket eddig saját tapasztalatai alapján sajátított el.

Ezek az ismeretek nagyon fontosak annak érdekében,

hogy Ön minél biztonságosabban vezesse gépkocsiját terepen, valamint annak érdekében,

hogy a megvásárolt terepjárója minél hosszabb ideig üzembiztosan működjön.

Alapszabály

Olyan sebességet válasszon, mely megfelel az adott útviszonyoknak.

Ne haladjon túl gyorsan, mert az veszélyes és túlterheli gépkocsiját.

De ne vezessen túl lassan sem, mert esetleg nem tudja legyőzni a terepi ellenállásokat.

(pl. sáros úton halad) és elakadhat.

Elindulás sáros, havas, rossz tapadású úton.

Ne adjon túl nagy gázt és fokozatosan engedje fel a kuplungot.

Ha kipörög valamelyik kerék engedje vissza kissé a gázpedált.

Kapcsoljon második vagy magasabb sebességfokozatba, mellyel még el tud indulni a kocsi.

Kézi kapcsolású differenciálzár esetén kapcsolja be, majd a amint nincs rá szükség kapcsolja ki.

Emelkedő

Mielőtt elindulna felfelé az emelkedőn, kapcsolja be a felezőt és kapcsoljon a legmagasabb sebességfokozatba mellyel nagy valószínűséggel fel tud haladni az emelkedőn.

Menet közben ne váltson sebességet, mert elveszítheti a lendületet.

Ha nem tud felhajtani a z emelkedőn, akkor nyomja be a kuplungot és fékezze le kocsit, nehogy hátraguruljon.

Ne forduljon meg, és ügyeljen arra, hogy a kocsi hossz tengelye a lejtő irányában maradjon.

Ha keresztbe fordul a kocsi, akkor fennáll a veszélye annak, hogy a kocsi felborul.

Indítsa be a motort tegye a sebességváltót hátramenetbe,

engedje fel a kuplungot és motorfékkel, gázadás nélkül guruljon vissza a lejtő aljára.

Próbálja meg még egyszer a felhaladást.

Elindulás meredek emelkedőn

Vigyázat!

Itt ebben a helyzetben egyáltalán nem alkalmazható amit az oktatójától tanult!
Véletlen se próbálja meg behúzott kézifékkal nagy gázzal, és csúsztatott kuplunggal indulni...

Kapcsolja be a felezőt, helyezze a sebességváltót első sebességfokozatba,
ne nyomja be a kuplung pedált és indítozzon az indítómotorral,
amíg be nem indul a motor és el nem indul a kocsí.
Ha nem így jár el, akkor leégetheti a kuplungtárcsát vagy le is szakíthatja azt.

Lejtő

Elindulás előtt kapcsolja be felezőt és a lejtő mértékét felmérve kapcsoljon első vagy második sebességfokozatba.

Motorfékkel, gázadás nélkül guruljunk lefelé.

Ha a kocsni megcsúszna kezdene kifarolni, adjon egy kis gázt.

Lehetőleg ne fékezzen.

Különösen veszélyes, ha az első kerekek megcsúsznak, mert a kocsni kormányozhatatlanná válik.

Ügyeljen arra, nehogy a kocsni keresztbe forduljon a felborulás veszélye miatt.

Haladás oldaldőléssel

Ez egy veszélyes manőver, tehát nagyon óvatosan hajtsa végre és vegye figyelembe a kocsi oldaldőlési paraméterét.

- A csomagokat ne a tetőcsomagtartón szállítsa.
- A hátul ülők dőljenek felfelé és kapaszkodjanak meg.
- A buckákon óvatosan haladjon át, mert ezek megváltoztathatják a kocsi oldaldőlését.
- Hagyjon helyet a lejtő alja irányába, hogy a borulást lefelé kormányzással el tudja kerülni.

Haladás buckás terepen

Ilyenkor vegye figyelembe a kocsi terepszögeit (megközelítési, elhagyási, rámpaszögek), a has magasságát valamint az első és a hátsó kinyúlásokat.

Mindenképpen kerülni kell, hogy a kocsi felüljön vagy harántirányban valamelyik kerék felemelkedjen, mert ekkor nem tudunk továbbhaladni. Kellő lendülettel, de ne gyorsan próbáljunk a buckákon áthaladni.

Haladás sáros terepen

Sáros terepen jó, ha M/T vagy traktor mintázatú gumiabroncs a legjobb.

Ne használjon túl széles gumiabroncsot.

Ha nincs megfelelő mintázatú gumiabroncsunk, akkor lendületesen kis, folyamatos gázadással haladjunk.

Ne vegye vissza a gázt, mert a kocsi kifarolhat.

A keréknyomokat csak akkor használja, ha nem nagyon mélyek, mert a kocsi felakadhat. Próbáljon a nyergeken haladni. A kocsit ne csak a kormány elfogatásával, hanem gázadással is irányítsa.

Vezetés vízben és patakon való átkeléskor

Óvatosabb kell eljárni mélyebb vízben való áthaladás esetén.

A behatoló víz károsíthatja a kocsi elektromos és mechanikus szerkezeteit (kardántengely, differenciálmű, féltengely csukló stb.).

Ne haladjon mélyebb vízben, mint a kocsi megengedett gázlómélysége.

Különösen veszélyes, ha a motor vizet szív be, mert a víz összenyomhatatlan és a motor súlyos károsodást szenvedhet.

Ezen kívül nem látható akadályok (mély gödör, kiálló szikla, süppedős iszap stb.) lehetnek a víz alatt. Érdemes felderíteni a terepet mielőtt a vízbe behajtana.

Kapcsolja be a felezőt és olyan sebességfokozatot, mellyel erőtartálékkal át tud jutni a túlsó oldalra. Lassan, egyenletesen haladjon, hogy ne keltsen nagy hullámokat.

Partra érés után ellenőrizze, hogy nem került-e víz a fényszórókba és tartós fékezéssel szárítsa ki ("vasalja meg") a fékeket.

Ez az útviszony nagyon megviseli a gumiabroncsokat és kocsit egyaránt. Haladjon alehető lelassabban, mert, ha véletlenül elszámolta a kocsí has magasságát, komoly sérülések keletkezhetnek a kocsí alulsó részén.

Kacsolja be felezőt, hogy a kocsí sebessége ne legyen túl nagy és ne kelljen a kuplungasználni.

Homokos talajon való áthaladás

Lehetőség szerint lendületesen, egyenletes gázadással és egyenes irányba haladjon. Kerülni kell a hirtelen kormányozdulatot, fékezést vagy gázadást, mert feltörhet a felső homokréteg és a kocsi süllyedésnek indulhat. Homokos talajon való hosszabb haladás esetén durva mintás gumiabroncsot használjon és csökkentse a gumiabroncsok levegőnyomását.

Havas jeges úton való haladás

Ha vastag a hóréteg, akkor téli gumiabroncs használata esetén is ajánlott a hólánc felszerelése, az összes hajtott kerékre. A négy kerék hajtás, megfelelő vezetési móddal segít a hóban való biztonságos elinduláshoz és

haladáshoz, de nem segít fékezéskor.

Ne haladjon gyorsan, hogy az akadályokat időben, fékezés nélkül ki tudja kerülni.

Lehetőleg ismert terepen közlekedjen, mert a vastag hó alatt bármi lehet (pl. fatuskó, gödör, befagyott felszínű mély víz stb.). Néha érdemes a terepet gyalog felfedezni.

Hóolvadáskor a talaj átázhat és fokozottan fennáll az elakadás veszélye

Hogy legyen egy összehasonlítási alap, itt látható a TATA Xenon Műszaki adatai.

A TATA XENON terepadatai.

A TATA XENON 4 x 4 terepjáró Pickup gépkocsi kedvence mindazoknak, akiket a munka, a kötelesség, vagy a hobby leszólít a közútról, és a legnehezebb körülmények között is biztonságosan, gond nélkül akarják elérni úti céljukat.

MIÉRT?

Könnyedén képes leküzdeni azokat a terepviszonyokat, melyeken használójának közlekednie kell.

Tanulmányozva a kocsí paramétereit feltűnő a motor nagy teljesítménye.

A motor 140 lóerős teljesítménye, melyet 4000-es fordulatszámon nyújt kiemelkedő. Már 1700 f/p motor fordulatszámon a motor nyomatéka 320 Nm.

teljeA nagysítmény ellenére rendkívül kedvező a fogyasztás!

Város: 9,6 l országút 7,5 l vegyes: 8,3 l

Egyedüli a 90%-os hegymászó képesség, ami azt jelenti, hogy a kocsival 40,5°! meredek emelkedőn fel lehet hajtani. Ez a kiemelkedő adat teszi bajnokká a Xenont, pl. 2 tonnás utánfutó vontatásában, emelkedőn és homokban, sárban egyaránt.

Az egyéb terepadatok tekintetében sincs szégyellni valója a Tata Xenonnak. A terepadatokat az alábbi ábra és táblázat segítségével tanulmányozhatja, de ragadjunk ki egy néhány példát.

Amellett, hogy platóján elegendő hely kínálkozik a munka során szükséges terhek szállítására. Nagyon kedvező pl. az elhagyási szöge és a hátsó kinyúlása és így buckás árkokkal tarkított terepen sem akad fel a kocsi hátulja.

A 200 milliméteres hasmagasság és a 20°-os rámpaszög következtében könnyen lehet a kocsival árkon-bokron áthaladni.

A kocsi megengedett gázlómélysége 450 mm, így a patakokon való áthaladás sem jelenthet akadályt.

A korlátozottan önzáró (LSD) differenciálmű megkönnyíti a kedvezőtlen tapadási viszonyok (sár, hó, jég) esetén a biztonságos elindulást.

A kívánt kerék hajtás módot a műszerfalán elhelyezett elektromos kapcsolóval lehet bekapcsolni. Ezek a, 2H, hátsó kerék hajtás, a 4H négy kerék hajtás és a 4L négy kerék hajtás lassító áttétellel.

Amikor 4 kerék hajtást bekapcsolja, az automatikus kerékagy kapcsoló összezárja a féltengelyt a kerékaggyal. Ez bekövetkezik, ha a gépkocsival akár előre, akár hátramenetben halad.

Nem kell visszafogni magunkat, ha a Tata Xenon gépkocsival országúton haladunk. A kocsi maximális sebessége 160 km/ó lehet köszönhetően a turbófeltöltőnek és az intercoolernek.

TEREP ADATOK

Megközelítési szög 26°

Elhagyási szög 22°

Rámpaszög 20°

Hegymászó képesség 90%

Has magasság 200 mm

Tengelytáv: 3150 mm

Első nyomtáv 1571 mm

MŰSZAKI ADATOK

1. MOTOR

Modell: TATA 2.2L DICOR Euro-IV

Működési mód: Közvetlen befecskendezéses, Közös gyújtócsöves, tutbófeltöltős, intercooleres dízelmotor

Hengerek száma: 4 soros

Furat/löket: 85 mm x 96 mm

Hengerűrtartalom: 2179 cm³

Maximális teljesítmény: 103 kW (140 LE) / 4000 f/p

Maximális Nyomaték: 320 Nm / 1700-2700 f/p

Fogyasztás: város 9,6 országút 7,5 vegyes 8,3 l.

2. TENGELYKAPCSOLÓ:

Típus: Egy tárcsás, száraz, központi rugós

Tengelykapcsoló tárcsa átmérő 240 mm

Surlódási felület 503 cm²

3. SEBESSÉGVÁLTÓ

Modell GBS-76-5/4.1 gyorsító áttétellel

Típus Összes sebesség szinkronizált

Sebességfokozatok száma 5 előre, 1 hátra

Áttételek 1. – 4,10

2. – 2,22

3. – 1,37

4. – 1,00

5. - 0,77

H. – 3,75

4. KÖZLŐMŰ (4X4)

Típus Sebességváltóra szerelt, elektromos kapcsolású

Kapcsolások 4x2 - H áttétel: 1:1

4x4 4H – áttétel: 1:1

4x4 4L- áttétel: 1:2,48

5. HÁTSÓ TENGELY

Vég áttétel 3,73

6. MENETTELJESÍTMÉNY

Maximális sebesség 160 km/ó

Maximális hegymászó képesség 90%

7. MÉRETEK

Tengelytáv: 3150 mm

Első nyomtáv 1571 mm

Hátsó nyomtáv 1571 mm

Teljes hossz: 5125 mm

Maximális szélesség 1860 mm

Első kinyúlás 870 mm

Hátsó kinyúlás 1105 mm

Teljes magasság (terheletlen) 1765/1730 mm

Minimális kanyarodási sugár 12,0 m

Has magasság 200 mm

Még nincs vége!

A következő - kidolgozás alatt lévő - fejezetek tartalmát, emailben fogom a megadott címre elküldeni.

- **Eszközök, ruházat terepen.**
- **Terepjárónk ajánlott felszereltsége.**

- **Önmentés technikai, és a csörlőzés.**
- **Tájékozódás terepen.**
- **Terepjárónk karbantartása.**

